

KŎK SE PAR VAŠ HIŠ REČE?

Hišna imena v naseljih
Virmaše in Sv. Duh
v občini Škofja Loka

KAK SE PAR VAŠ HIŠ REČE?

Hišna imena v naseljih
Virmaše in Sv. Duh
v občini Škofja Loka

KAK SE PAR VAŠ HIŠ REČE?

Hišna imena v naseljih
Virmaše in Sv. Duh v občini Škofja Loka

Zbrala in uredila: Kristina Miklavčič, Razvojna agencija Sora ob sodelovanju Klemena Klinarja, Razvojna agencija Zgornje Gorenjske

Slikovno gradivo: Angela Bogataj, Rozalija Potočnik, Gorenjski muzej, Slovenski etnografski muzej

Oblikovanje: Simon Pavlič, Standart d.o.o

Škofja Loka, december 2015

UVOD

Hišna imena označujejo domačije, pripadajoče kmetijske površine, predvsem pa ljudi, ki živijo na teh domačijah. Ta domača imena so nastala zaradi lažjega ločevanja ljudi med seboj in so se na domačijah obdržala kljub menjavi lastnikov hiš in njihovih priimkov. Ponekod z opuščanjem kmetovanja in podiranjem starih poslopij izginjajo iz vsakdanjega govora, vsa hišna imena določenega območja pogosto poznajo in uporabljajo le še starejši. Da bi preprečili njihovo izginotje in da bi razširili njihovo uporabo je bil v okviru projekta Stara hišna imena – obraz dediščine naših krajev ob podpori Občine Škofja Loka opravljen podroben pregled nekdanjih in današnjih hišnih imen v naseljih Sv. Duh in Virmaše, ki imata kljub hitri urbanizaciji kar nekaj kmečkih gospodarstev in starih objektov, ki so zanimivi za popis.

Podatki za seznam hišnih imen, ki so objavljeni v tej knjižici, so bili pridobljeni s pregledom zgodovinskih virov, franciscejskih katastrov in župnijskih knjig, zelo pomembno vlogo pa so pri zbiranju odigrali starejši domačini, s katerimi smo opravili razgovore in drugi krajani, s katerimi smo se sestali na zanimivih srečanjih.

V knjižici so zbrana stara hišna imena, ki jih domačini za navedene lokacije še poznajo, čeprav se imena v nekaterih primerih ne uporabljajo več.

Pomen in izvor hišnih imen

Hišna imena predstavljajo jezikovno in kulturno dediščino podeželja. Z njimi se ohranja domače narečje in njegove krajevne govorne posebnosti. Hišna imena večkrat sporočajo tudi zgodovinske posebnosti kraja ali domačij, z njimi se ohranja identiteta določenega območja ter pripadnost ljudi domačemu kraju in domačiji.

Izvor hišnih imen je raznolik in marsikdaj ni več poznan. Najpogosteje izvirajo iz:

- ledinskih imen ali lokacije domačije (npr. Pri Hrastniku – domačija stoji poleg hrasta, Pri Buhu – hiša zraven božjega znamenja, Pri Brojanu – naj bi prihajali iz Brojske župnije, ki je obsegala začetek Poljanske doline (*vir: France Štukl, Prispevki k poznavanju domačih imen v zvezi z upravnimi funkcijami, Loški razgledi, letnik 43, 1996*)),
- osebnih imen (npr. Pri Tincu – po imenu Tine, Pri Štefančku – po imenu Štefan, Pri Matiju – po imenu Matija, Pri Balantu – po imenu Valentin in Balantin),
- priimkov (npr. Pri Dolinarju – na domačiji je priimek Dolinar, Pri Cegnarju – po priimku Zegnar, Cegnar, Pri Gardinu – po priimku Dagarin),
- vzdevkov, ki so nastali na podlagi telesnih posebnosti ali duševnih lastnosti nosilca, iz imen živali, rastlin, značilnih jedi, predmetov... (npr. Pri Košniku, Pri Košeninu, Pri Hostniku, Pri Kruharju),
- poimenovanj za poklice, funkcije in dejavnosti (Pri Godču – pri hiši je bil godec, Pri Kovaču – pri hiši je bila kovačija, Pri Šoštarju – po poklicu čevljar, Pri Verbežniku – po funkciji rubežnika, Pri Šarovcu – Šere pomeni škarjarja, strižca, tudi ranocelika (*vir: France Štukl, Prispevki k poznavanju domačih imen v zvezi z upravnimi funkcijami, Loški razgledi, letnik 43, 1996*)).

Hišna imena so v zgornjem opisu navedena v poknjženi obliki zaradi lažjega branja.

Zgodovinski zapisi

Zapisi hišnih imen v zgodovinskih virih nam potrjujejo, da je hišno ime v času nastanka tega vira že obstajalo. Z njimi si včasih lahko pomagamo tudi pri ugotavljanju izvora hišnega imena. Zapisi iz zgodovinskih katastrov so za vasi iz katastrskih občin Stari Dvor in Dorfarje pridobljeni iz Franciscejskega katastra za Kranjsko, natančneje iz Abecednih seznamov lastnikov zemljišč iz leta 1826. Navedene katastre hrani Arhiv Republike Slovenije.

Tudi v Statusu animarum oz. knjigi župljanov so hišna imena vodena kot posebna kategorija. V tabelah so za Sv. Duh in Virmaše izpisana hišna imena iz Statusa animarum iz obdobja okoli 1860. Navedene župnijske knjige za župnijo Sv. Duh so hranjene na sedežu župnije Stara Loka, saj je bila župnija Sv. Duh do leta 1980 podružnica župnije Stara Loka.

Iz spodnjega dela tabel je razvidno, da so se določena imena že izgubila, navedena so bila v zgodovinskih virih, vendar jih ljudje ne poznajo več, zanimivo pa je, da pa smo zabeležili tudi imena, ki med ljudmi živijo, vendar jih zgodovinski katastri in župnijske knjige iz obdobja 1826 – 1860 ne navajajo, kar pomeni, da nastala kasneje.

Jezikoslovna pojasnila

Hišna imena kot tudi narečja ter njihovi krajevni govori so del nesnovne dediščine, zato so zbrana in zapisana v njihovi narečni obliki. Pri zapisu narečnega izgovora hišnega imena so uporabljena naglasna znamenja, ki povedo, kako je hišno ime naglašeno in kakšen je naglašeni samoglasnik. Ostrivec pomeni ozek in dolg glas (npr. répa, móka), strešica zaznamuje širok in dolg glas (npr. pēta, rôka), krativec pa širok in kratek glas (kmèt, nastòp). Pri zapisu je uporabljen tudi znak za polglasnik "ə", ki ga izgovarjamo kot samoglasnik v besedah pes (pəs), vrtnar (vərtnar). Hišnim imenom so dodane še delno poknjžene oblike, to je narečnemu izgovoru kar najbližji zapis z znaki slovenske abecede s poknjženo končnico imena.

Škofja Loka iz obdobja 1928 - 1947,
(vir: dokumentacija Slovenskega etnografskega muzeja, Vekoslav Kramarič)

SVETI DUH

Škofjeloško ozemlje, kamor spada tudi Krajevna skupnost Sv. Duh ter z njo poleg naselij Dorfarje, Forme in Grenc tudi naselji Virmaše in Sv. Duh, je leta 973 nemški cesar Oton II. podaril freisinškemu škofu. Pod freisinškim gospostvom je večina teh naselij postala kajžarskih (*vir: spletna stran KS Sv. Duh*). O tem pričajo tudi navedbe hišnih imen v zgodovinskih katastrih in župnijskih knjigah v letih 1826 - 1860 (Keklova kajža, Lukcova kajža, Šarova kajža, Matijeva kajža, Mohorjeva Kajža, Poveljkova kajža v Sv. Duhu, Erbežnikova kajža, Erbiževa kajža, Žbalceva kajža, Žajgelnova kajža v Virmašah). Sv. Duh je tipična gručasta obcestna vas med Kranjem in Škofjo Loko, tudi stari zgodovinski katastri sporočajo to značilnost, saj se Sv. Duh pojavlja pod imenom Oberaern, kar pomeni strnjeno naselje nad Virmašami.

Pomemben objekt naselja Sv. Duh je Ajmanov grad (narečno U Grádu), kjer od leta 1961 domujejo Uršulinke. Graščina, ki se v zgodovinskih katastrih pojavlja pod imenom Gut Ehrenau, je dobila ime po dr. Jožetu

Haymannu, ki jo je kupil 1791 leta. S poroko leta 1874 pa je grad prešel v roke rodbine Detela (*vir: spletna stran KS Sv. Duh*), v župnijski knjigi iz 2. polovice 19. stoletja se navaja Oton Detelja, znani deželni glavar. Po pripovedovanju Rozalije Potočnik, Povlkove Rozalke iz Sv. Duha, sta njena starša z vztrajnim "šparanjem" tudi kupila posestvo s hišo od Otona Detelje.

Domačija Pər Cégnarju (narečno) je bila včasih pristava Ajmanovega gradu. Iz nje so že takrat izhajali izobraženi ljudje, med njimi pisatelj Franc Cegnar, narodni buditelj slovenstva v Trstu (*vir: osebni arhiv Gabrijela Pučka*).

Pər Lúkcju je gospodinja Angela 30 let redila prašiče, ki so bili težki tudi 300 kg
(vir: osebni arhiv Angele Bogataj)

Stara hiša Pär Lúkcú, 1932 (vir: osebni arhiv Angele Bogataj)

Póvlkova hiša, stara okoli 200 let (vir: osebni arhiv Rozalije Potočnik)

Hišna št.	Stara hišna št.	Zgodovinski - franciscejski kataster 1826	Status animarum 1860	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
14	21, 16	Joschenk	Joženk	Pär Jóžnku	Pri Jožniku
16	2, 30	Rotarjou	Lukec	Pär Lúkcú	Pri Lukcu
21	28, 4	per Goszo	Godec	Pär Gódču	Pri Godču
26	50, 51	Tshude	Čude	Pär Čúdet	Pri Čudetu
30	32	Janzkova Kaisha	Potacal	Pär Potècku	Pri Potecku
31	29	Jenko	Tinc (Lušin)	Pär Lšínu	Pri Lušinu
35	27	Jankzo	Jakc	Pär Jèkcú	Pri Jekcu
38	26	Kekloua Kaischa	Koder	Pär Kódrú	Pri Kodru
48	24, 15	Kekettsch	Kekeljč	Pär Kèklču	Pri Kekelču
51	/	/	/	Pär Kržaju	Pri Kržaju
58	18, 24	Piterzo	Peterc	Pär Pàtrcu	Pri Petrcu
61	36	Stefantshk	Štefanček (kasneje popravljeno Štefanč(ek))	Pär Štéfančku	Pri Štefančku
70	37, 10	Frangreth	Balant	Pär Bálantu	Pri Balantu
72	38	Verbantshk	Vrbanček	Pär Varbénčku	Pri Vrbenčku
76	22	Strouzo	Strovc	Pär Stróvcu	Pri Strovcu
77	39	Messnerey	Mežnar	Pär Méžnarju	Pri Mežnarju
82	17, 25	Brujano	Brojan	Pär Brojánú	Pri Brojanu
87	41	Kruharjo	Kruhar	Pär Krúharju	Pri Kruharju
95	14, 28	Luko	Luka (Šara)	Pär Šárucu	Pri Šarovcu
109	13	Mathiou	Matija	Pär Matíju	Pri Matiju
111	9	Miehz	Mihec	Pär Míhcu	Pri Mihcu
112	10, 30	Polet	Ambruž	Pär Mrúžu	Pri Mružu
113	12, 31	Lotschina	Lušina (kasneje Pongerc)	Pär Pàngərc	Pri Pongercu
115	11	Machir	Mohar	Pär Məharju	Pri Moharju
119	7	Dolliner	Dolinar	Pär Dolínarju	Pri Dolinarju
125	8, 34	Poulk	Povlk	Pär Póvlku	Pri Povelku
136	40	Jakeln	Jakel	Pär Jáklnu	Pri Jakeljnu
138	43	Lestitshenk	Klajbez	Pär Klájbezu	Pri Klajbezu
165	/	/	/	Pär Pelínuču	Pri Pelinovu

Hišna št.	Stara hišna št.	Zgodovinski - franciscejski kataster 1826	Status animarum 1860	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
166	/	/	/	Par Pečniku	Pri Pečniku
169	/	/	/	Par Palirčku	Pri Palirčku
170	/	/	/	Par Pávletu	Pri Pavletu
176	/	/	/	Per Órtmanu	Pri Ortmanu
194	46, 76	Mathitshk	Matičk	Par Matičku	Pri Matičku
200	55	/	Tičkar	Par Kíčkarju	Pri Kíčkarju
217	/	/	/	Par Šóštarju	Pri Šoštarju
244	1, 45	Gut Ehrenau	Grad	U Grádu	V Gradu
263	57	/	Košénina	Par Košenínu	Pri Košeninu
274	/	/	/	Per Tónju	Pri Tonju
278	5	Koshnig	Košnik	Par Kóšnku	Pri Košniku
287	3, 49	Zegnar	Cegnar	Par Cégnarju	Pri Cegnarju
/	50,11	Souzou Marka	Sovc (Ulčar)	/	/
/	34, 8	Kramarjou	Kramar	/	/
/	35	Anshkouz	Anžkovc	/	/
/	45	Mathiou	Matijeva Kajža	/	/
/	52	/	Mohorjeva Kajža	/	/
/	53	/	Blaže	/	/
/	23	Vollantesho	Valanč	/	/
/	48	Krultsh	pri Žnidarčku (Jožneku)	/	/
/	42, 22	Scharra	Šara	/	/
/	49	Bostian	Boštjan	/	/
/	25	Kekloua Kaischa	Keklova Kajža	/	/
/	31, 3	Rotarjou	Lukcova Kajža	/	/
/	33	Bernousk	Bernovsk	/	/
/	44	/	Šarova Kajža	/	/
/	47	per Kolarjo	Kolar	/	/
/	54	/	Poveljkova Kajža	/	/
/	56	/	/	/	/
/	2	/	/	/	/
/	4, 284	Kovatsch	Kovač	/	/

U Grádu - Ajmanov grad (vir: fototeka Gorenjskega muzeja)

Ajmanov grad (vir: fototeka Gorenjskega muzeja)

Hišna št.	Stara hišna št.	Zgodovinski - franciscejski kataster 1826	Status animarum 1860	Hišno ime narečno	Hišno ime narečno
/	6, 46	Kopiter	Kopitar	/	/
/	15, 26	Luk	Lukež	/	/
/	16, 27	Tschiko	Čik	/	/
/	19, 57	Piterzou Tonit	Tonc	/	/
/	20, 17, 56	per Sauzo	Savc	/	/

Gradnja nove hiše Pər Lúkcu (vir: osebni arhiv Angele Bogataj)

VIRMAŠE

Po trenutno zbranih podatkih Jamnikovih iz domačije Pər Lúskovcu (narečno) sežejo korenine rodbine Jamnik precej pred leto 1781 na domačijo Pri Luskovcu na Križni gori. Eden od potomcev, Stanislav Jamnik, ki je kasneje živel v Virmašah, je opravljal mizarska dela za vaščane ter z bratom Francem pozidal veliko hlevov v okolici vasi. Sicer pa je zelo rad igral harmoniko in kot samouk znal poskrbeti, da so se poslušalci zavrteli in zapeli.

V Virmašah se je rodil in preživel zgodnja otroška leta France Mihelič (1907 – 1998), ki velja za naj-

bolj izrazitega slovenskega mojstra fantastike in enega glavnih predstavnikov partizanske umetnosti. Galerija Franceta Miheliča je dislocirana enota Loškega muzeja in se nahaja v 1. in 2. nadstropju nekdanje Kašče na Spodnjem trgu v Škofji Loki (*vir: spletna stran Loškega muzeja*).

O gospodarju iz domačije Pər Bètu (narečno) je znana anekdota, da je prišel k sosеду po bat za sekiro (po domače bat) in ker ni hotel izreči svojega hišnega imena, je rekel, da rabi »tisto, za po sekiri udariti«.

Hišna št.	Stara hišna št.	Zgodovinski - franciscejski kataster 1826	Status animarum 1860	Hišno ime narečno	Hišno ime narečno
1	/	/	/	Par Kozínu	Pri Kozínu
2	1	Mrak	Mrak	Par Mráku	Pri Mraku
12	3	Grazon	/	Par Zidančku	Pri Zidančku
19	/	/	/	Par Lúskovcu	Pri Luskovcu
24	6, 4	Hartmann	Ortman	Par Órtmanu	Pri Ortmanu
25	5	Hostnig	Hostnek	Par Hósnku	Pri Hostniku
37	11	Miza	Mec	Par Mècu	Pri Mecu
38	8, 7	Triller	Triller	Par Trílarju	Pri Trilarju
41	10	Jugouz	Jugovic	Par Júguču	Pri Jugovču
42	9	Scheigl	Žajgelj	Par Žéjglju	Pri Žejgeljnu
45	4, 3	Schneider	Buh	Par Búhu	Pri Buhu
55	14, 44	Pokornst	Štefan	Par Štéfanu	Pri Štefanu
57	12	Sluga	Žerovc	Par Žíróvcu	Pri Žirovcu
59	13	Erbeschenk	Erbežnik	Par Verbéžnku	Pri Verbežniku
62	/	/	/	Par Martínčku	Pri Martinčku
63	/	/	/	Par Šèretu	Pri Šeretu
67	38	Bleiz	Blejc (Grdin)	Par Gardínu	Pri Grdinu
71	/	/	/	Par Kúnarju	Pri Kunarju
80	46		Kovačija	Par Kovaču	Pri Kovaču
81	22	Kossanz	Košanc	Par Košáncu	Pri Košancu
83	24	Kekel	Kekelj	Par Kèklu	Pri Keklju
90	/	/	/	Par Májnku	Pri Majniku
94	17, 18	Jergouz	Jergovc	Par Jèrgucu	Pri Jergovcu
95	19	Punzar	Punčar	Par Púnčarju	Pri Punčarju
97	20, 21	Erbitsch	Tinc (Stenovec)	Par Tíncu	Pri Tincu
99	/	/	/	Par Vidmarju	Pri Vidmarju
100	7, 6	Machar	Mohar	Par Máharju	Pri Maharju
108	34	Kekel	Hrastnik	Par Hrástnku	Pri Hrastniku
111	/	/	/	Par Vàjetu	Pri Vajetu
123	/	/	/	Par Képčnku	Pri Kepčniku
151	37, 28	Stuz	Štuc	Par Láhucu	Pri Lahovcu
152	/	/	/	Par Kájzarju	Pri Kajzarju

Hišna št.	Stara hišna št.	Zgodovinski - franciscejski kataster 1826	Status animarum 1860	Hišno ime narečno	Hišno ime narečno
162	44	/	Francek	Par Frèncu	Pri Frenku
168	26, 35	Erbenz	Benč	Par Bèncu	Pri Benču
180	/	/	/	Par Pájkležu	Pri Pajkležu
182	39	Pleschnak	Pljašnak	Par Plašnáku	Pri Plašnaku
183	/	/	/	Par Úlčarju	Pri Ulčarju
186	45	/	Bet	Par Bātu	Pri Betu
190	29, 40	Lenz	Lenc	Par Lèncu	Pri Lencu
205	/	/	/	Par Štárku	Pri Štrku
206	33, 42	Lukouz	Tincov Gropa	Par Grógu	Pri Grogu
207	36, 43	Paulischk	Pavliž	Par Pulížu	Pri Polizu
208	35	Jesterl	Ješterl	Par Jéštrnu	Pri Ještrnu
216	27	Jauch	Javh	Par Jávhu	Pri Javhu
245	/	/	/	Par Koláču	Pri Kolaču
155	32, 30	Athenk	Anžek	/	/
/	41	/	Žajgeljnova Kajža	/	/
/	2	Lukanz	/	/	/
/	42	/	Lužar	/	/
/	47	/	Peter	/	/
/	16	Werbeschnik	Erbežnikova Kajža	/	/
/	23	Smera	Šmer	/	/
/	28	Strouz	Strovc	/	/
/	40	Rattarjoua Kaisha	Rotar	/	/
/	31, 41	Stebalzou Kaischa	Žbalceva Kajža	/	/
/	15	Micheuz	Mihelc	/	/
/	18, 19	Blasch	Blaževc	/	/
/	21	Erbitsch	Erbiževa Kajža	/	/
/	25	Kekel	Kekleva Kajža	/	/
/	43	/	Konjar	/	/

Izdajatelj zaradi podatkov, pridobljenih preko ustnih virov, ne jamči za popolno pravilnost hišnih imen in zgodb ter ne odgovarja za morebitne tipkarske napake v besedilu in zapisu hišnih imen.

Za pomoč pri raziskovanju hišnih imen se zahvaljujemo sodelujočim domačinom, župniku v Stari Loki ter doc. dr. Jožici Škofic (ZRS SAZU).

Za ogled zbranih hišnih imen obiščite www.hisnaimena.si

Fotografija na naslovnici: Ajmanov grad, 1979
(vir: fototeka Gorenjskega muzeja, Drago Holynski)

Pn Kozinu Pn Mráku Pn Lidaníku Pn Lúskovcu
Pn Ůrtmanu Pn Hóštńku Pn Mícu Pn Prílariju
Pn Juguću Pn Žíjľnu Pn Búhu Pn Štěřanu
Pn Žiróvcu Pn Verběžńku Pn Martńńku Pn Ščřetu
Pn Ğardínu Pn Kúnariju Pn Kováću Pn Košáńcu
Pn Kěķľu Pn Májníku Pn Jergucu Pn Pńńćariju
Pn Tńńcu Pn Věľmarju Pn Mářariju Pn Hrástńku
Pn Vjěťu Pn Kěpńńku Pn Láhucu Pn Kájřariju
Pn Frěńńcu Pn Běńću Pn Pájķľěžu Pn Plašńáku
Pn Břťu Pn Lěńcu Pn Šťńńku Pn Ğrógu Pn Pulěžu
Pn Jěšťńńu Pn Ůčariju Pn Jávřu Pn Koláću
Pn Jóžńńku Pn Lúķcu Pn Ğóďću Pn Čúďěť Pn Potěķcu
Pn Lšńńu Pn Jěķcu Pn Kóďřu Pn Kěķľću Pn Kržájű
Pn Pńřću Pn Štěřanńķu Pn Bálantű Pn Věřběńńķu
Pn Šťřóvcu Pn Měžńariju Pn Brojáńű Pn Krřřariju
Pn Šářucu Pn Matějű Pn Měńcu Pn Mrůžű
Pn Pńgńě Pn Měřřű Pn Dolńariju Pn Póvľķű
Pn Jákľű Pn Klájěřű Pn Palěřķű Pn Ůrtmanű
Pn Matěķķű Pn Kěķřariju Pn Šóšťariju Ů Ğráďű
Pn Košćńńńű Pn Tńńjű Pn Kóšńńű Pn Čěřńariju
Pn Pěčńńķű Pn Pěľńńűű